

ВПЛИВ РІВНІВ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ НА ЖИТТЄВІ ПЛАНИ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Питання про сутність поняття життя та життєвих планів здавна було одним з ключових у спробах людини зрозуміти оточуючий світ і себе. У дослідженні цього питання зосереджені фундаментальні інтереси філософії, соціології, психології, антропології та інших наук.

Особливість процесу формування життєвих планів старшокласників в сучасних умовах середньої освіти пов'язана зі школою, яка послідовно підтримує прогресивні тенденції суспільного розвитку. Суспільству необхідні випускники які будуть могли жити в сучасних умовах, самостійно приймати рішення в ситуації вибору, здатні до співпраці, випускники, що відрізняються мобільністю, конструктивністю, готовністю до міжкультурної взаємодії, що володіють почуттям відповідальності за долю країни, здатні самореалізуватися в основних сферах життєдіяльності - професійній, освітній, суспільній, духовній [2].

Розумінню процесу формування життєвих планів старшокласників в умовах сучасної середньої освіти сприяло вивчення вітчизняних філософських, педагогічних і психологічних теорій: розвитку особистості (Л. Н. Коган, Л.С. Рубінштейн, Д. І. Фельдштейн, В. Франкл), індивідуальних відмінностей (Б. Г. Ананьєв, Л. Н. Собчик); індивідуального стилю діяльності (Є.О. Клімов); вікових особливостей формування особистості (Л.І. Божович); професійного самовизначення школярів (І.М. Кондаков, Т.І. Шалавін) [3].

Серед багатьох проблем, які постають сьогодні перед системою освіти, є профорієнтація, вибір профілю навчання та майбутньої професії. Її розв'язання визначає не лише майбутній життєвий шлях особистості, а й надає сенс самому навчанню школярів. Особливої уваги у цьому контексті потребує розкриття психологічних особливостей юнаків з різним рівнем навчальних досягнень, підвищенням їх навчальної мотивації, рівня досягнень, що створює більш сприятливу ситуацію для їх професійного самовизначення. 3

З метою виявлення впливу рівнів навчальної успішності на особливості життєвих планів випускників, а саме на їх професійне самовизначення нами було проведено психодіагностичне дослідження учнів 11-х класів Мукачівської ЗОШ – І-ІІІ ст. №20 ім. О. Духновича. Опираючись на теоретичні положення дослідження проблеми професійного самовизначення, нами було використано ряд методик: методика діагностики професійної спрямованості Б. Басса, опитувальник для визначення типу особистості Дж. Голланда, диференційно-діагностичний опитувальник Є. Клімова, опитувальник «Професійна готовність» Л. Кабаргової .

Після проведення порівняльного аналізу між рівнями успішності учнів та

шкалами методики діагностики професійної спрямованості Б. Басса виявилось, що найвищий показник має шкала «Спрямованість на діло», тобто школярі цього віку (незалежно від рівня їх навчальних досягнень) прагнуть стати кваліфікованими фахівцями: віддають перевагу навчанню задля професійного самовизначення.

За результатами методики для визначення типу особистості Дж. Голланда виявлено, у старшокласників різних рівнів навчальної успішності перевагу двох типів: «Артистичний тип» та «Соціальний тип», що свідчить про орієнтацію у відносинах із навколишніми на свої відчуття, емоції, уяву, інтуїцію.

При дослідженні професійних здібностей і нахилів учнів за методикою ДДО Є.Клімова виявлено, що учень початкового рівня навчальної успішності має тип «Людина-Техніка», що говорить про становлення і закріплення прямого зв'язку школяра між його реальною навчальною успішністю, орієнтацією на отримання нових знань та інтересом лише до результативної сторони навчальної діяльності, тобто відбувається переорієнтація на технічні об'єкти, а не на навчальну діяльність. У категоріях середнього, достатнього та високого рівнів навчальної успішності найвищий результат мають шкали «Людина-Людина» та «Людина-Художній образ» – це свідчить, що для випускників основним у професійній діяльності при вирішенні проблем і завдань є наявність художнього смаку, уяви, фантазії, інтуїції.

Отримані дані за методикою «Професійна готовність» Л. Кабаргової свідчать, що вся вибірка досліджуваних різних рівнів навчальної успішності має найвищий показник за шкалою «Емоційне відношення», що говорить про емоційний компонент професійної зрілості, який проявляється в загальному настрої людини і тісно пов'язаний з емоційним станом особистості в цілому. Він проявляється в життєвому оптимізмі, емоційній врівноваженості і переживанні невдач. Імовірно, в старших школярів емоційна включеність у вибір професії є одним з найважливіших показників професійної зрілості.

Узагальнюючи сказане, ми підкреслимо, що навчальна успішність учнів обумовлюється взаємною дією двох провідних системоутворюючих факторів - спрямованістю особистості й індивідуального стилю діяльності. Ця дія реалізується за допомогою конкретних психологічних параметрів, тому успішність буде тим вище, чим більш гармонійними будуть зв'язки між особистісними й поведінковими характеристиками особистості.

Література:

1. Світлична Н. Психологічний супровід професійного самовизначення старшокласників. / Н. Світлична // Психолог. – 2009. – №17. – С.15-19
2. Штифурак В.С. Психологія професійного самовизначення: Навч. посібник / В.С. Штифурак: – Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. М.М. Коцюбинського – 2005. 48- с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>